

Medved.

Strmé smo poslušali staro mater, kadar nam je začela praviti o tej hudi zveri. Ježili so se nam lasje ob grozni povesti, pa tudi širila usta na smeh, kadar nam je povedala stara mati smešnico o tem hudem, a dostikrat nerodno-smešnem gozdnem godrnjaču. Stara mati je vedela o tej živali mnogokaj povedati. Ob času njene mladosti je baje kar mrgolelo teh kosmatincev po obširnih kočevskih gozdih. Danes so seveda medvedje redka prikazen pri nas. Za to se imamo zahvaliti našim neutrudnim lovcem — vsaj kakor ti vse časti vredni može dostikrat pripovedujejo in dokazujejo z nepobitnimi dokazi.

Naj bo že kakor hoče: mi ne bomo kratili našim lovcem njih stanovske spretnosti in časti. To je pa gotovo, da so bili pri nas prejšnje čase medvedje prav navadna prikazen; danes pa ni o njih več dosti čuti. V spomin mi prihaja pri tem babičina povest, kako je izginil iz naše dežele zadnji medved. Pregnal ga je neki bistroumen slovenski čebelar, doma tam doli nekje v kočevskih hribih. Zgodba je pa sledeča: Stari očanec je imel kraj vasi ob gozdu svoj čebelnjak, v njem pa vse založeno s panji. Za drugo delo mož ni bil na stara leta. Zato je negoval to prekoristno živalco. Šlo mu je vse po sreči, in medu je bilo na jesen, da se je vse cedilo.

Neko zimo pa se je priklatil do njegovih čebel kosmatinec — medved. Da je tej živali med posebna slaščica, je znano. Zima je bila huda in mrcina sestradana, da so jo komaj držale noge. In medved se je lotil kar celih panjev! Zaduhal je v njih med in hotel na vsak način do njega. Bezal je s tacami v skončnice, a nobena ni hotela odleteti. Tedaj je pa zgrabila medveda jeza, pograbil je panj in ga treščil z vso silo ob tla. Čebele se vsled velikega mraza niso mogle pravnič braniti, ampak so popadale otrple na tla. Medved pa se je brezskrbno gostil z medom. Seveda mu en panj ni bil dovolj za enkrat.

Drugo noč je prišel zopet. To se je ponavljalo, dokler ni uničil vseh čebelnih družin.

Kako se je potem začudil in prestrašil stari čebelar, ko je pogledal spomladi v čebelnjak. Razjokal se je od žalosti, ker je čebele tako ljubil. Bil je takoj na jasnem, da mu je medved to naredil. Saj so se še okrog čebelnjaka poznali sledovi njegovih širokih šap. Sklenil je, da se maščuje nad to mrcino.

Celo leto je premišljeval, posedajoč pri novokupljenih panjih, kaj bi naredil, da bi medveda ne samo odgnal od tujega blaga, ampak mu jih tudi naložil kot kazen za storjeno škodo. In uganil jo je.

Jeseni je spravil vse panje s čebelami vred pod streho, da bi medved ne mogel do njih. Prazne panje je pa znosil na konec hiše, da bi medveda privabil pod svoje okno. Vedel je, da bo medved zasledil po medu dišeče panje, se jih lotil in z ropotanjem zbudil tudi njega.

Zapadel je prvi sneg, a medveda ni bilo. Pritisnil je mraz in čebelar je večer za večerom zastoj pričakoval kosmatega gosta. Sredi najhujše zime je pa le zaslišal nekoč pod svojim oknom neko ropotanje in godrnjanje. Pogleda, kaj je — in glej, medved je že trl panje in jih godrnjaje metal od sebe, ker so bili vsi prazni.

Tedaj pa poprime čebelar za svoje delo. Imel je pripravljeno dolgo cev — kupil jo je nalašč — ki je segala od okna skoro do tal. Okno tiho odpre in spusti cev skoro do zemlje. Da ni padla na tla, jo je privezal k mreži na oknu. Potem pa prav tiho vlije malo medu v cev, tako da je kapala sladka tekočina na tla pod okno. Medved je začel duhati in kmalu je našel sladki studenček. V hipu je nehal godrnjati in kar vlegel se je pod cev, da mu je med kapal naravnost v žrelo. V tem času pa je čebelar izvrševal svoje glavno delo. Stopil je v kuhinjo, zakuril hitro ogenj in pristavil lonec medu, namešanega z vodo. Ko je tekočina zavrela, pa se nalahno splazi čebelar zopet k oknu, kjer je pod njim užival kosmatinec na tuji njivi pridelano slaščico. Previdno, a hitro vlije čebelar vrelo tekočino v cev. V tem hipu medved strahovito zatuli in ker ni bil pripravljen na to, se je še pod cevjo malo povaljal, da mu je nekaj vrelega medu steklo še za vrat, na glavo in po trupu. Potem je pa planil kvišku in rjoveč ubral bližnjico proti gozdu.

Še tri noči so slišali ljudje po bližnjih in daljnih vaseh rjojenje iz gozda. Nekaj dni nato so pa našli mrcino v nekem jarku mrtvo. Pri raztelesenju so dognali, da je bil to tisti medved, ki ga je bil čebelar zaparil z vrelim medom.

Od takrat so pa iz tistih krajev izginili medvedje. Lovci so pravili, da jih je pregnal s svojim rjojenjem tisti, ki ga je bil čebelar tako hudo kaznoval. Tovariši medvedje so se tega baje tako zbal, da so jo popihali tjadol v hrvatske šume.

* * *

Na to zgodbo sem se spomnil, ko se je letošnje zimo nenadno raznesla po naši vasi novica, da so dobili v Veliki hosti medveda. Zadeva je bila taka: Miha Lovriš, lovec, da mu v naših krajih ni enakega, se je odpravil neko jutro v goro, imenovano Velika hosta. Tam je mislil pogledati, kje naj začne sekati drva. Za vsak slučaj je pa vzel s seboj tudi puško. Še pred poldnem pa se je pripodil Lovriš v divjem teku v vas, letal po cesti gologlav in ves zbeغان kričal: »Ljudje božji! Hitro, hitro skupaj! Medvedje so...« Celih stavkov ni mogel izgovoriti, tako je bil zasoplen.

»Kje si jih videl?«

»V Veliki hosti! Dva!«

Ljudje so kričali in otroci, zlasti prav mali, so se že začeli stiskati k materam.

»Pojdimo po Mlakarja, ta je tudi dober lovec,« je rekel neki kmet.

Poslali so po lovca. Ta je debelo pogledal, ko je slišal to čudno novico, a takoj je imel pripravljen izgovor: »Hm! Šel bi, ampak danes ne morem. V mlin moram, drugače jutri nimamo kruha. Res ne morem!«

In mož se je popraskal za ušesi in šel nekam iz hiše —

Ko je ta izgovor zvedela množica na vasi, ni bilo ne konca ne kraja smeha in zabavljanja.

»To so vam lovci,« so se posmehovali ljudje. »Če le sliši o medvedu, že izgubi pogum; kaj šele, če bi ga videl! Še puško bi izgubil od strahu, pa glavo in vso pamet z njo.«

»Ho, Lovriš, kje imaš pa puško? Saj si šel z njo v goro!« —

»Puško?« — se je začudil Lovriš in potipal na svojo ramo. Množica je zagnala velik krohot...

»Puško, saj res! Pustil sem jo v gozdu. Je vsaj ne bo treba nositi še enkrat v gozd. Tam pri Žagarjevem hrastu sem jo pustil.«

»In klobuk?« se oglasi nekdo iz množice.

»Klobuk, seveda, če človek teče, ga lahko izgubi. Ampak, kaj bi to... zberite se, gremo nadenj... Vsi gremo. Dva sta. Enega sem počil, a drugega nisem mogel. To ni šala — eden proti dvema...«

Ljudje so se deloma streznili, kajti izprva niti verjeli niso, da so v gozdu res medvedje.

Ko so pa dognali, da je Lovriš na begu izgubil klobuk in puško, se jim je pa začela zdeti vsa zadeva malo resnejša.

Lovriš je za hip smuknil domov, prinesel iz hiše drugo puško in šel k — Mlakarju. Pravijo, da je bilo potem pri Mlakarju mnogo pregovarjanja in besedovanja, preden se je ta prikazal na vasi s svojo opravo na občno zadovoljnost množice.

Toda še ni bilo konca priprav za tak lov. Neki fant je moral brzo zajahati konja in zdirjati v bližnji trg še po druge lovce.

Govorilo se je, da je imel fant v trgu mnogo opravka, preden so se odločili lovci na tako nevarno pot. Vsak je imel kako važno opravilo tisti dan, pa tudi bolnikov je bilo nekaj vmes. Enega je ravno trgalo po levi strani, drugi je imel puško v popravilu, tretjega je skrbela bolna krava — vsak pa je nekako preplašeno gledal. Samo trški krčmar je bil malobolj pri zdravju in šele ta je pregovoril svoje tovariše, naj gredo s fantom.

Tako se je zbralo v naši vasi kakih deset lovcev, ki jim je načeloval trški krčmar. Ta je bil namreč najbolj izkušen pri takih stvareh.

Mahnili so jo v goro. Kako se jim je v gozdu godilo, o tem molči zgodovina. Le to je gotovo, da so se lovci držali drug drugega, kajti medved je huda zver, in da jih je Lovriš peljal naravnost tja, kjer je on streljal na kosmatinca, ki je imel pri sebi še enega mladiča.

Na vasi smo nestrpno pričakovali, kedaj se vrnejo lovci. Tri strele smo začuli, drugega za drugim, in vse je klicalo: »So že skupaj! Ga že imajo!« In pričakovanje je bilo še nestrpnejše. Poslušali smo, če bo še kedaj počilo, a zastonj.

Čakali smo potem še kako uro. Tedaj se nam je pa odkril imeniten prizor. Iz goščave za vasjo so se prikazali lovci in joj! — na nosilih so imeli nekaj velikega!

»Medved je, medved!«

Vsi smo bili enih misli in udrlo je vse, staro in mlado, lovcem naproti.

Ko smo došli do njih se je pa vsakemu izmed nas izvil iz prsi glas začudenja — kajti bil je res medved.

Kdo bi opisal začudenje mladih in starih in to zgovornost, ki se je razvila potem ob tej priliki. Lovci niso mogli odgovarjati na vsa vprašanja, tako je vse tiščalo vanje. Komaj so nam to pojasnili, da ga je ustrelil Lovriš že prvič, a da je še živel, ko so prišli do njega. Dali so mu po vrsti še tri strele med rebra, potem se je šele iztegnila mrcina.

O drugem medvedu pa ni bilo ne duha ne sluha. (Na tihem smo si pa vsi mislili, da je bil drugi le v prehudo razburjeni domišljiji Lovriševi.)

Šli smo za ubitim medvedom kot v slavnostnem izprevodu. Vsak ga je hotel tudi potipati, posebno otroci so se zdeli samisebi pogumni, ko so ga vleкли za dlako. Ogledali smo vsega prav natančno od zob do repa, in sosedov Tonček mu je hotel odrezati celo krempeľ, kar so pa lovci opazili o pravem času in zapodili Tončka od rezanja takih spominkov.

Črez noč je ležal medved pri Lovriševih. Tam je bila zvečer zbrana skoro vsa vas. Zlasti otrok ni bilo mogoče spraviti iz hiše, dasiravno so jih hodile matere kar naprej klicat k večerji. Ta dan so bili menda vsi otroci medveda siti.

Šele pozno zvečer se je izpraznila Lovriševa hiša. Drugi dan so pa odpeljali medveda v mesto. Tam so ga menda nagačili in oddali v neko šolo, da ga učenci lahko ogledajo, kadar se učijo o njem.

O! takrat se pri nas ne sliši več o teh kosmatincih.

Lovriš pa si še dandanes šteje v veliko zaslugo, da je spravil zadnjega »našega« medveda s sveta, dasiravno je od strahu izgubil puško in še klobuk ...

Maksimov.

Sinoči ...

Sinoči so burje ledene
čez cvetno priplule ravan,
in cvet še sinoči prelesten
ob jutru ves bil je požgan.

In tožna in mirna ležala
so polja, ovenel je kras;
ko cvetje, prezgodaj brsteče,
strupeni pomoril je mraz.

O duša, o duša, kot s cvetjem
zgodilo se je i s teboj;
ko cvetje, prekrasno cveteče,
pomoril življenja je boj.

Prej sanje stotere so v duši
brstele prelestno tako —
sedaj pa na cvetje zvenelo
trpeče solzi se oko.

O časi prelestne mladosti,
pomoril vas strup je prevar
in vaše radosti in sreče
ne vrne nikdar več, nikdar ...

Radivoj Rehar.

